

KIELIKAMPUSSEMINAARI 2014

MITÄ?

Tieteestä totuudeksi: Näkökulmia tutkimuksen yleistajuistamiseen

MILLOIN?

7.5.2014, klo 12.00-16.15

MITÄ TAPAHTUI?

Vuoden 2014 Kielikampusseminaariin osallistui n. 130 henkilöä, erityisesti yliopiston eri alojen henkilökuntaa ja opiskelijaa, mutta myös muuta kiinnostunutta yleisöä. Tapahtuma oli kaikille avoin.

Kielikampusseminaarin työryhmän puheenjohtaja **Sabine Ylösen** tervetulosanojen jälkeen **rehtori Matti Manninen** puhui aiheesta *Yhteiskunnallinen vaikuttavuus yliopiston tehtävänä*. Hän totesi, että lähes kaikki, mitä yliopistossa tehdään, on yhteiskunnan palvelua ja näin yliopisto toteuttaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitetta. Koko koulutustehtävä sinänsä on yhteiskunnan palvelua, mukaan lukien mm. sidosryhmille tehtävät opinnäytetyöt (35 %) ja työharjoittelu, jonka suorittaa n. 65 % opiskelijoista, puhumattakaan siitä, että 80 % valmistuneista työllistyy välittömästi valmistumisen jälkeen. Tämän lisäksi yliopisto tekee laajalti sidosryhmäyhteistyötä järjestämällä koulutusta sidosryhmille ja erilaisia tapahtumia, julkaisemalla tutkimusraportteja ja antamalla asiantuntijapalveluita. Yliopistossa on yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen YVV-ryhmä, joka huolehtii YVV-toiminnasta kolmella strategisella tasolla: globaali, valtakunnallinen ja alueellinen. Rehtori toivoi **enemmän aktiivisuutta** tiedeviestintään ja tulosten popularisointiin ja mainitsi, että harkinnassa on mm. maisteritason **maturiteetin korvaaminen "lehdistötiedotteella" gradusta**.

Seminaarin pääpuhujana **Pirjo Hiidenmaa** Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmeniasta puhui aiheesta *Tiedettä kaikille – mutta miten?/ Tiede kuuluu kaikille*. Laajasta esityksestä nousi esille monta kiinnostavaa kysymystä: nyt on paljon eri tahoja, jotka viestivät tieteestä, ja tarjolla on paljon myös popularisoitua tiedeviestintää, mutta se on yksisuuntaista. Aina ei tiedetä mitä tietoa välitetään (tuloksista, prosesseista, tulkinnoista vai valinnoista), kenen ehdoilla sitä tehdään ja kenelle, sillä tarpeita ja yleisöjä on monia. Kuitenkin Hiidenmaan mielestä tieteestä ja tutkimuksesta kertominen kannattaa. Tämän hetken kehitys on se, että tutkimusta tehdään yhdessä: joukkoistaminen ja talkoistaminen ovat uusia keinoja kerätä aineistoja ja havaintoja. Aiemmin tieteen ja yhteiskunnan suhdetta voitiin kuvata sanaparilla *tiede ja yhteiskunta* (science and society), sen jälkeen tuli *tiede yhteiskunnassa* (science in society) ja nyt on *tiede yhteiskuntaa varten* (science with and for society).

Esimerkkinä siitä, kuinka tieteen yleistajuistamista on tehty taiteen avulla koulussa fysiikan opetuksessa, oli tiede-taideprojekti Checkpoint Leonardo, jota esittelivät lehtorit **Anssi Lindell** ja **Antti Lokka** JY:n opettajankoulutuslaitoksesta. Hankkeen tavoitteena oli oppia perustelevaan asioita, käytännön taitoja, luovaa ajattelua sekä muuttaa vallitsevia stereotyyppioita tieteen *ymmärtämisestä* ja taiteen *tekemisestä*, ja motivoida tyttöjä kiinnostumaan luonnontieteistä ja poikia taiteesta. Näyttelytilassa oli näytteillä kaksi

hanketta varten tehtyä kokeilupistettä. Toisessa tarkoituksena oli tuntoaistien, toisessa lämpömittareiden kokeilu.

Panelistina toiminut kansanedustaja Eila Tiainen tutustui tiede-taideprojekti Checkpoint Leonardo.

Seminaarin paneelissa kansanedustaja **Eila Tiainen** (motto: päätöksenteko faktan vai fiktion pohjalta), Keski-suomalaisen pääkirjoitustoimittaja **Anita Kärki** (motto: Tutkijoiden ja suuren yleisön väliin kaivataan erityisiä tieteen yleistajuisia), Tiede-lehden päätoimittaja **Jukka Ruukki** (motto: Tiede on viihdettä), Selkokeskuksen johtaja **Leela Laura Leskelä** (motto: Selkeästi esitetty on selkeästi ajateltu) ja fysiikan professori **Jukka Maalampi** (motto: yliopisto näkyy yliopiston ulkopuolella) keskustelivat aiheesta. Avauspuheenvuoroissaan keskustelijat nostivat esille itselleen motoksi valitsemansa keskeiset seikat. – Päivän aikana yleisöä puhuttelevaksi tuntui nousevan Leskelän motto *Selkeästi esitetty on selkeästi ajateltu*.

MITÄ SEMINAARIN YLEISÖ AJATTELI?

Paneelissa, jonka vetivät **Merja Kauppinen** ja **Vesa Jarva**, pohdittiin erikseen neljää kysymystä, joihin yleisöstä noin puolet vastasi äänestyslaitteilla seuraavasti:

1	Voiko tiede olla viihdettä?	Jaa	95,9 %
		Ei	4,1 %

Kommentteja

- o Viihde ei voi olla itsetarkoitus
- o Erilaiset yleisöt: suurelle yleisölle kyllä, liitettävissä joihinkin asioihin helpommin

- Tarkkuus/ viihdyttävyys/ tulkinnanvaraisuus: Mahdollisimman täsmällinen lakiteksti on vähiten viihdyttävää – lakitekstit kuitenkin ovat varsin tulkinnanvaraisia

2 Kenen ääntä kuunnellaan?

Asiallista tieteilijää	21,3 %
Hauskaa toimittajaa	44,7
Parasta kaveria	14,9
Äänekkäintä someaktiivia	19,1

Kommentteja

- Viihde ei voi olla itsetarkoitus
- Suomalaiset ovat tiedeuskovaisia – toisaalta kiistetään esim. ilmastonmuutostutkimustieto ja uskotaan uskomuslääketeeseen
- Kansanedustajille enemmän kontakteja tieteen tekijöihin; oman alansa edustajana joutuu kuitenkin vastaamaan lähes kaikesta
- Tutkijat ovat mustasukkaisia omasta alastaan – sen sijaan toimittajana saa kirjoittaa mistä vain
- Voiko tutkija suostua tekemään raflaavia otsikoita, joissa annetaan varmaa tietoa: Maalampi: ei voi – kuin sillä ehdolla, että tutkimustieto on aina epävarmaa
- Leskelä: jyrkkyys ja selkeys eivät ole sama asia

3 Pitäisikö asiantuntijaa uskoa?

Pitäisi	66,7 %
Ei	33,3 %

Kommentteja

- Asiantuntijankin pitää perustella kantansa
- Onko riski lähteä julkisuuteen? Menettääkö tutkija uskottavuutensa?
- Voivatko vain missit ja urheilijat olla julkisuudessa? Miksei asiantuntija tai tutkija myös voisi?
- Kommentteja ja tietoa kysytään usein vain muutamalta samalta – miksi?
- Osaavatko toimittajat seurustella tutkijoiden kanssa? Miten painotetaan tutkijan tieto ja satunnaisen kadunkulkijan tietoa? Onko aina käytettävä helppoja vastakkainasetteluja? Toimittajan vastuu/ vrt. Ajankohtaisen kakkosen Venäjä-ilta; toimittajien urapyrkimykset ja narsismi?

4 Kumpi vaikuttaa enemmän päätöksiin?

Fakta	62,5 %
Fiktio	37,5 %

MIKÄ SEMINAARIN YLEISÖÄ ASKARRUTTI?

Hiidenmaan esityksen kirvoittamaa

- Popularisoinnista ei saa palkkaa: jos olisi suunnitelma, jonka perusteella rahoitusta jaettaisiin, asiasta voitaisiin sopia

- Eila Tiainen: on asioita, joihin tutkijat eivät halua puuttua; jos ei ole pohjatietoa, ei synny keskustelua; ei haluta kertoa asioista julkisuuteen ennen päätöksentekoa
- Peppi Taalas: on tärkeää keskustella tehtävien koordinoinnista; mm. rehtorin esitys maturiteeteista oli uutinen Kielikeskukselle, joka koordinoi maturiteettisuoritukset ja hoitaa äidinkielen arvostelun
- Sari Pöyhönen: aktiivinen yhteiskunnalliseen keskusteluun vaikuttajaa ei välttämättä oteta hyvin vastaan omassa yliopistossa; muualla vaikuttajan paluu yliopistoon ei välttämättä ole helppo
- Kaisa Miettinen kommentoi tutkimuksesta vastaavana vararehtorina: vuorovaikutus ja avautuminen ulospäin

Koko tilaisuus tulkittiin viittomakielelle. Tieteestä totuudeksi -kielikampusseminaarin videotallenteet löytyvät osoitteelta <http://kielikampus.jyu.fi/kielikampus-tv/>.

PÄÄTTEEKSI: PUHEKUORO JA ILLANVIETTO

Tilaisuuden päätti kielikampusväestä koottu puhekuoro, joka kohottavasti ja hauskasti esitti koosteen ja kommentit iltapäivän ohjelmasta.

Kielikampuksen puhekuoro tiivistämässä seminaarin antia.

Tilaisuuden jatkoksi Kielikampus oli järjestänyt illanvieton Kielikampuksen henkilökunnalle. Musiikkiohjelman ja iltapalan lisäksi ohjelmassa oli Kielikampuksen vuoden 2014 tunnustuspalkinnon ojentaminen fysiikan laitokselle rohkeasta avauksesta viestintä- ja kieliopintojen integroimisesta aineenopintoihin yliopiston kielipolitiikan tavoitteiden mukaisesti. Syksyllä 2014 opintonsa aloittavien fysiikan opiskelijoiden viestintä- ja

kieliopintoja ei enää järjestetä irrallisina kursseina, vaan ne on integroitu fysiikan opintojen osaamistavoitteisiin, sisältöihin ja opiskelun erilaisiin työskentelyvaiheisiin. Kielikampuksen tunnustuspalkinto myönnetään vuosittain merkittävästä kielenkäytöstä ja kielenoppimista monipuolistavasta ja edistävästä teosta tai toiminnasta.

Johtajat Peppi Taalas (kielikeskus), Tarja Nikula (Soveltavan kielentutkimuksen keskus) ja Anne Pitkänen-Huhta (kielten laitos) luovuttivat Kielikampuksen tunnustuspalkinnon fysiikan laitoksen edustajille.

PALAUTE

Seminaarista kerättiin palautetta yleisöltä paikan päällä ja nettilomakkeen kautta. Palaute oli pääosin positiivista; seminaaria pidettiin mielenkiintoisena ja onnistuneena. Puhujien ja panelistien valintaa pidettiin erinomaisena, ja seminaarin kerrottiin herättäneen paljon pohdintoja, ja antaneen vinkkejä tutkimuksen yleistajuistamiseen. Rehtori Manniselta olisi kaivattu tietoa siitä, mitä yliopisto tekee kannustaakseen yleistajuistamiseen ja mahdollistaakseen sen. Huolenaiheena esitettiin, että seminaarin antamat ajatukset eivät kanna tekoihin asti, vaan jäävät puheen tasolle.

Seminaarin järjestelytoimikunta sai kiitosta mm. Kielikampuksen eri yksiköiden johtajilta sekä humanistisen tiedekunnan dekaanilta Minna-Riitta Luukalta.

SEMINAARI MEDIASSA

Sabine Ylösen ja Päivi Torvelaisen kolonne **Yliopistossa tuotettu tieto kuuluu kaikille** (KSML 13.1.2014, s. 7): <http://kielikampus.jyu.fi/wp-content/uploads/Tieto-kuuluu-kaikille.pdf>

Merja Kauppinen, Kristiina Skinnarin ja Sabine Ylösen seminaaria esittelevä kirjoitus **Kielikampusseminaari toukokuussa: Tieteen popularisointi puhuttelee järkeä ja tunteita** (Tiedonjyvä -verkkolehti):
<https://www.jyu.fi/tiedonjyva/tapahtumat/kielikampusseminaari-toukokuussa-tieteen-popularisointi-puhuttelee-jarkea-ja-tunteita/view>

Anita Kärjen kolumni **Totta ainakin toistaiseksi** (KSML 20.5.2014):
<http://www.ksml.fi/mielipide/kolumnit/totta-ainakin-toistaiseksi/1819434>

Taina Saarisen artikkeli **Tiede on totta – toistaiseksi?** (Tiedepolitiikka 2/2014):
<http://kielikampus.jyu.fi/wp-content/uploads/Tiedepolitiikka-2-2014.pdf>

Mari Heikkilän artikkeli **Yliopistot tarvitsevat suunnitelman tieteen popularisointiin** (Acatiimi 5/2014): http://www.acatiimi.fi/5_2014/05_14_08.php

Tviittejä tilaisuudesta: #tieteestätotuudeksi

MITÄ TÄSTÄ ETEENPÄIN?

Järjestäjät toivovat ja uskovat, että seminaarin teemat elävät eri puolilla Kielikampusta ja sen ulkopuolella: seminaarin teeman tiedostaminen ja siitä puhuminen vaikuttaa siellä, missä osallistujat alkavat viedä asioita eteenpäin.

Puhekuoron innoittamana on ehdotettu kielikampuskuoron perustamista.

XKVA007 Tieteen popularisointi

Kielikampusseminaarin yhteydessä järjestettiin ensimmäistä kertaa kielikeskuksen tarjoama Tieteen popularisoinnin työpaja jatko-opiskelijoille. Seminaari tarjosi monipuolisuudessaan erinomaisen pohjan eri tieteenalojen tutkijoiden innostuneelle työskentelylle. Työpajassa jatkettiin pohdintaa seminaarin sisällöistä, käytiin läpi vaikuttavia esimerkkejä eri tieteenalojen popularisoinneista ja ryhdyttiin ideoimaan omaa popularisointihanketta. Työpajan sisällöissä keskityttiin erityisesti totutuista tekstilajeista vapautumiseen ja oman tarinan löytämiseen sekä ennakkoluulottomaan työskentelyyn eri alojen tutkijoista koostuvissa pienryhmissä.

Toukokuuisen työpajan tuloksena syntyikin - paitsi syvällisiä keskusteluja yleistajuistamisen merkityksestä – esimerkiksi liikuntatieteilijän radiokuunnelma, sarja kuvitettuja taiteen tutkijan käyntikortteja, fyysikon tuntisuunnitelma ekaluokkalaisille sekä satu Grounded theoryn synnystä. Työpajan opettaja Elina Jokinen oli kielikampusseminaarin järjestelytoimikunnan jäsen. Kielikeskuksen tarjonnassa ovat myös ensi lukuvuonna jatko-opiskelijoille suunnatut kurssit XKVA007 Tieteen popularisointi sekä XKVA005 Tutkimuksesta tietokirjaksi.